

L-Eżamijiet Annwali tal-Iskejjel Sekondarji 2018

ID-DISA' SENA   **L-ISTUDJI SOĊJALI (Option)**   **IL-HIN: Siegħa u nofs**

L-Isem: _____

Il-Klassi: _____

Din il-karta tal-eżami fiha ĦAMES taqsimiet (A, B, C, D u E). L-istudenti jridu jwiegħbu t-taqsimiet KOLLHA. Il-marki għal kull taqsima jidhru bejn il-parenthesi.

Taqsim A: Wiegħeb il-mistoqsijiet KOLLHA li ġejjin billi timmarka l-frazi t-tajba.

1. Iċ-ċittadini kollha għandhom
  - a) sett ta' drittijiet u dmirijiet relatati mal-pajjiż tagħhom
  - b) jaraw li jħallsu inqas taxxi
  - c) jieħdu kemm jistgħu benefiċċji soċjali

2. Eżempji ta' valuri soċjali jinkludu
  - a) gwadann politiku
  - b) ġid personali u poter
  - c) tolleranza u solidarjetà

3. Ġeneru jirreferi għal
  - a) diskriminazzjoni minħabba razza u reliġjon
  - b) rwoli soċjali li huma bbażati fuq differenzi bijoloġiċi
  - c) differenza bijoloġika

4. Klassi soċjali hija
  - a) familji bl-istess passatemp
  - b) grupp ta' nies li huma differenti ħafna minn xulxin
  - c) grupp ta' nies b'rizorsi u stil ta' ħajja komuni

5. Il-kontroll soċjali
  - a) jirregola l-għemil u l-imġiba tal-individwi fis-soċjetà
  - b) isaħħaħ l-imġiba devjanti
  - c) jgħin biex tonqos is-sigurtà

6. Il-komunità lokali
  - a) tinkludi postijiet differenti tal-pajjiż
  - b) tirreferi għall-grupp ta' nies li jgħixu fl-istess lokalità
  - c) ma tinkludix l-istituzzjonijiet bħall-iskola u l-knisja tal-lokal

7. Gruppi etniċi
  - a) jwasslu għal xi forma ta' abbuż u jkollhom isimhom magħruf sew mal-pulizija
  - b) jgħixu f'pajjiż fejn il-kultura tal-maġġoranza tan-nies tkun differenti minn tagħhom
  - c) joħolqu pressjoni fuq il-gvern biex jieħu hsieb l-ambjent
8. Ċittadinanza globali
  - a) toffri servizzi lill-anzjani mill-kunsill lokali
  - b) tgħinek tiegħu hsieb tiegħek innifsek
  - c) tfisser li l-individwi jkollhom kuxjenza globali biex jipromwovu dinja aktar sostenibbli u inklussiva
9. Soċjetà ċivili hija
  - a) soċjetà b'valuri reliġjużi
  - b) waħda li fiha istituzzjonijiet u NGOs
  - c) soċjetà ċivilizzata
10. Sanzjonijiet pożittivi jinkludu
  - a) applaws
  - b) multa
  - c) sentenza ta' ħabs

(10 marki)

Taqsim B: Aqra sew is-silta li ġejja u wara wieġeb il-mistoqsijiet KOLLHA li jsegwu fuq karta separata.

L-edukazzjoni u l-kultura jimxu id f'id. Wieħed mill-għanijiet fundamentali tal-edukazzjoni hija li tgħaddi l-elementi kulturali minn generazzjoni għal oħra. Dan jgħin fil-kontinwità tal-kultura ta' poplu. L-elementi kulturali jgħaddu minn agenti tas-soċjalizzazzjoni bħall-familja, skola u gruppi oħra. Fil-fatt, Valletta 2018 hija opportunità biex niċcelebraw il-ħajja u l-kreattività fil-kapitali tagħna. Din iċ-ċelebrazzjoni ta' Valletta 2018 qed tipprovdi spazji fejn jiġu kkontestati perspettivi dominanti, u testendi l-ħbiberija lill-artisti u lill-forom kollha ta' kreattività. Ftuh għal kulturi differenti huwa vitali għal komunità b'saħħitha, u filwaqt li naħdmu biex nerġġu nagħmlu sens ta' appartenenza fi żmien ta' diversità kulturali, għandna l-poter li nagħtu lill-komunitajiet differenti pjattaforma għall-espressjoni u n-netwerks meħtieġa biex tappoġġja skambju sinifikanti.

Adattata minn: <http://valletta2018.org/what-is-valletta-2018/>

Mistoqsijiet

1. Għaliex l-edukazzjoni titqies bħala dritt bażiku tal-bniedem? (2)
2. Semmi liema istituzzjonijiet fil-pajjiż jipprovdu servizzi ta' edukazzjoni kemm fil-livell primarju u dak sekondarju. (3)
3. Spjega **tlit** vantaġġi li joħorġu meta fl-iskejjel tagħna tingħata edukazzjoni inklussiva. (3)
4. Liema huma l-elementi ewlenin li jsawru l-kultura? (4)

5. *Ftuħ għal kulturi differenti huwa vitali għal komunità b'saħħitha, u filwaqt li naħdmu biex nerġgħu nagħmlu sens ta' appartenenza fi żmien ta' **diversità kulturali**...* Permezz ta' **tliet** eżempji, spjega kif id-diversità kulturali teżisti fis-soċjetà Maltija. (6)
  6. X'differenza teżisti bejn kultura tradizzjonali u dik moderna? (4)
  7. Agħti **tliet** eżempji biex turi kif il-kultura tradizzjonali qed tinbidel maż-żmien. (3)
- (25 marka)**

Taqsim C: Aqra sew is-silta li ġejja u wara wieġeb il-mistoqsijiet KOLLHA li jsegwu fuq karta separata.

Il-familja hija istituzzjoni soċjali u universali: dan ifisser li ssibha madwar id-dinja kollha, madankollu tvarja minn soċjetà għal oħra bħala struttura. Hemm diversi fatturi li b'xi mod jew ieħor ħallew impatt fuq il-familja, fosthom it-taxxi, l-għajjnuna soċjali, il-globalizzazzjoni, l-akkomodazzjoni, il-mezzi tal-komunikazzjoni, is-sekularizzazzjoni kif ukoll il-konsumeriżmu. Fil-passat it-tliet elementi ewlenin li kienu jagħmlu familja, kienu ż-żwieġ, it-trobbija tat-tfal u li koppja tgħix f'residenza flimkien biex ikun hemm ċertu *bonding*. Illum il-ġurnata, element wieħed minn dawk it-tlieta li semmejt, huwa biżżejjed biex familja tkun iffurmata.

Frott tal-bidliet soċjali u ekonomiċi li kien hawn mir-revoluzzjoni industrijali 'l hawn, ħareġ biċ-ċar li s-soċjetà saret aktar individwalista. Mhux ta' b'xejn li aktar nies qed jagħzlu li jibqgħu jgħixu waħedhom inkluż f'pajjiżna. Jista' jkun li dan qed jiġri għax sirna aktar egoisti u magħluqin fina nfusna bħala nies?

Silta adattata minn: <http://www.illum.com.mt/il-familja-tal-lum-u-l-familja-tal-imghoddi>, ta' Kevin Mercieca, l-1 ta' Settembru 2015

Mistoqsijiet

1. Semmi **tliet** forom differenti ta' familja. (3)
2. Kull membru tal-familja għandu rwol. Semmi rwol partikolari ta' membru fil-familja filwaqt li tagħti eżempju ta' responsabbiltà u dritt tiegħu/tagħha. (3)
3. Semmi **hames** funzjonijiet tal-familja. (5)
4. X'bidliet ewlenin gabet magħha l-Liġi dwar il-Familja tal-1993? (5)
5. B'referenza għad-divorzju u għaž-żwieġ bejn koppji tal-istess sess, xi żviluppi rajna f'dawn l-aħħar snin fil-familja? (6)
6. Spjega r-rwol tal-Kummissjoni Nazzjonali għall-Familja. (3)

(25 marka)

Taqsim D: Wieġeb il-mistoqsijiet KOLLHA li ġejjin fid-dettall fuq karta separata.

1. Permezz ta' **hames** eżempji semmi kif il-kunsill lokali jgħin fl-iżvilupp tal-komunità. (5)
2. Semmi **hames** sorsi li jwasslu biex jinqala' konflitt fi grupp. (5)
3. Semmi **sitt** kawżi/raġunijiet li jwasslu biex persuna tirrikorri għall-kriminalità. (6)
4. Agħti d-differenza bejn identità lokali, nazzjonali, Ewropea u globali. (4)

(20 marka)

Taqsim E: Agħzel WIEĦED mit-temi li ġejjin u fuq karta separata iktib madwar 200-230 kelma dwaru.

1. Is-soċjalizzazzjoni hija proċess li jibda minn meta nkunu żgħar u jtul ħajja sħiħa. Iddiskuti dan u agħmel referenza għall-aġenti tas-soċjalizzazzjoni.
2. Għalkemm il-pajjiżi kollha tad-dinja ffirmaw id-Dikjarazzjoni Universali tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem, xorta għadna nsibu nies li qed isofru minn xi forma jew oħra ta' ingustizzja. Iddiskuti.
3. Uri, permezz ta' eżempji, id-differenza bejn edukazzjoni formali, informali u nonformali.

(20 marka)

Total: 100 marka